

Reptes i signes d'esperança en el moment present

ALFONSO FERNÁNDEZ-CASAMAYOR PALACIO, vicari general de la diòcesi de Màlaga.

Déu crida i ens envia sempre des de determinats contextos humans i eclesiàstics, que inevitablement caracteritzen els cridats que són enviats com a testimonis de Crist. Per això és convenient mirar, ni que sigui de passada, el nostre context sociocultural, en el qual som cridats i enviats per Déu a viure i transmetre l'Evangelí.

1. En moments de canvi sense precedents

El canvi accelerat i profund que estem vivint actualment planteja un gran repte a la vivència de la fe en els cristians i en la capacitat evangelitzadora de l'Església. És cert que el poble andalús, i l'espanyol en general, és portador d'una riquíssima herència cristiana. Les arrels cristianes de la nostra cultura i de la nostra història són ben palpables. Tanmateix, comparteix amb la resta dels pobles que formem la cultura europea un canvi sociocultural sense precedents en la seva història, de signe secularista i neopagà.¹ Segons alguns analistes, «s'està produint una situació de nou paganisme: el Déu

vivent és apartat de la vida diària, mentre els més diversos ídols se n'apropien».² Aquesta situació paradoxal interpel·la d'una manera molt forta la nostra consciència cristiana i ens urgeix a respondre creativament als nous desafiaments que la situació actual planteja a la fe i a l'Església.

És una paradoxa realment estri-dent. Al mateix temps que es mantenen tradicions, vivències religioses i costums cristians, el cristianisme és considerat avui molt sovint com quelcom anacrònic que ha de ser superat i que provoca els recels i les sospites pròpies de la crítica vuitcentista contra la religió, que s'ha difós i socialitzat àmpliament en les nostres dies.

El cristianisme és considerat avui molt sovint com quelcom anacrònic que ha de ser superat.

1. Cf. E. BUENO, *España entre el cristianismo y el paganismo*, Madrid: San Pablo, 2002.
2. UIE núm. 8.

Les nombroses i creixents manifestacions de religiositat tradicional i popular, a les arrels de les quals es troba la saba cristiana i la presència activa de les realitats d'Església (paròquies, santuaris, confraries, germandats, etc.), coexisteixen amb la influència de la cultura i dels estils de vida d'avui aparentment dominants i que són, en un aspecte, neopagans, i en l'altre, els propis d'una societat que «està de tornada» del cristianisme i creu haver-lo superat.

La immensa majoria dels espanyols són batejats. Però molts es troben en una situació de fe poc madura. Mancats d'una fe personalitzada i adulta, els resulta molt difícil afrontar els nous reptes del nostre temps. Aquesta crisi per la qual estem travessant no pot atribuir-se solament a l'hostilitat dels adversaris de l'Església. Com diuen molt encertadament els bisbes francesos en relació al país veí: «es deu en bona part a la repercussió, dins la mateixa Església i dins la vida dels seus membres, d'un conjunt de canvis socials i culturals ràpids, profunds i de dimensions mundials».³

Tots som conscients de la necessitat que tenim avui d'un *profund canvi pastoral*. Des de fa temps, i cada cop d'una manera més accelerada, estem assistint a la davallada d'un estil o model tradicional de pastoral i al naixement d'un de nou, els perfils del qual encara són difusos.

La nostra situació pastoral és semblant a la d'una dona que ha infantat un fill en el seu si però del qual no coneix encara els trets perquè encara no ha nascut.

El que fa vell o desfasat el model pastoral anterior és, principalment, el canvi d'època que estem vivint, amb la transformació social que implica aquest canvi, però no així la saba evangèlica que el nodreix. Ans al contrari, la novetat del model o estil que sorgeix és aquest nou context en què ens ha tocat de viure i transmetre la fe. Això ens obliga a continuar tot allò que sigui permanent i vàlid del model anterior d'una manera diferent, a fer augmentar la fidelitat a l'Evangelí i a trobar respostes creatives per a la nova situació. Ens hem d'adonar que la vivència i la transmissió de la fe i de la vida cristiana requereixen avui posar en joc elements que abans no eren necessaris, i deixar-ne de banda altres que ja no són imprescindibles ni convenientes.

Hem de ser audaçs en la recerca de formes i de respostes noves que ens permetin realitzar la missió a què ens condueix avui l'Esperit Sant, de la manera més eficient en el que depengui de nosaltres. I això amb la certesa que el Senyor ens diu: *No tinguis por, continua parlant, no callis perquè [...] tinc un poble nombrós en aquesta ciutat* (Fets 18,9-10), ens precedeix en la missió i ens envia *als pobles i als llocs on*

3. Conferència Episcopal Francesa, «Proponer la fe en la sociedad actual. Carta de la Conferencia Episcopal Francesa a los católicos de su país», *Ecclesia*, 2835-2836 (1997) 514.

pensava anar ell (Lc 10,1) i ens acompanya sempre (cf. Mt 28,20).

Hem de ser conscients que ningú no té la recepta màgica per fer front als desafiaments de la nova situació,⁴ i que tenim motius per mantenir la pau i la confiança i que el que és decisiu és que Déu continua «salvant», encara que nosaltres no sempre encertem en el compliment de la nostra tasca.

Si volem que la nostra acció evangelitzadora pugui oferir el missatge de la fe, i que la nostra acció pastoral enforteixi la fe dels qui ja som cristians, necessitem conèixer amb claredat i profunditat el canvi de situació a què assistim, les seves possibilitats i les seves dificultats, els seus estímuls positius i els seus reptes.

2. Algunes característiques de la situació present

Hi ha força estudis i assaigs d'anàlisi de la situació social, cultural i religiosa. En els projectes pastorals de les diferents diòcesis i de la Conferència Episcopal Espanyola (CEE) hi ha també moltes referències al context social i eclesial. No pretenem pas fer ara una anàlisi completa de la situació, ni tan sols sintetitzar-ne els trets fonamentals. Només volem fer un esbós d'algunes de les característiques del canvi so-

ciocultural accelerat en què vivim i que puguin tenir una especial incidència en la vivència i transmissió de la fe.

2.1. Aspectes més importants que dificulten la vivència i la transmissió de la fe

Com que vivim en una situació de canvi del món i de la societat, molts dels punts de referència ètics i religiosos, i també culturals i socials, fins fa poc mai qüestionats, es perceben ara com a caducs i inadequats, sense que els nous que emergeixen estiguin encara gaire ben perfilats. Hi ha una sensació generalitzada d'incertesa i inquietud davant el futur.

La paraula «crisi» s'ha convertit sovint en la clau per a interpretar el món actual. Gairebé tots els aspectes de la vida semblen estar qüestionats, i no solament la religió o l'Església. La crisi afecta gairebé tots els sectors de la vida:

- Hi ha crisi en la *comprensió* del món, de l'home i de la història. És una crisi que ho engloba tot: la família, l'educació, la cultura, l'economia, la societat, la política, la filosofia, la religió, etc. A més, han caigut molts dels mites de la «raó», la «ciència» o el «progrés».
- Persuadits que no existeix la veritat, s'imposa *la dictadura*

4. Com ha dit Joan Pau II: «No ens satisfà la ingènua convicció que hi hagi una fórmula màgica per als grans desafiaments del nostre temps. No, no serà una fórmula el que ens salvi, però sí una Persona i la certesa que ens transmet: "Jo sóc amb vosaltres!"» (NMI 29).

del relativisme i es qüestionen radicalment les idees, conviccions i valors que en el passat configuraven la pròpia vida i el comportament ètic.

- Està en crisi *la transmissió de la tradició cultural, filosòfica i religiosa* a les noves generacions; creix, per consegüent, la pèrdua de memòria històrica i religiosa i la indiferència davant el que és metafísic, polític i religiós. També estan en crisi els mecanismes i les institucions mateixes de la transmissió: família, escola, etc.
- Es qüestiona el *caràcter públic* de la fe i de l'Església, i, sota la pressió del laïcisme, es pretén que *la fe quedi reduïda a una vaga religiositat* o a un afer *tan sols privat* que res no ha de dir enmig de la plaça pública.

Juntament amb el progrés de la tècnica i el fenomen de la globalització, estem assistint a la creixent implantació d'un model de vida dominat pel consum i el gaudi i per l'individualisme ferotge, que ja caracteritza amples sectors socials. És llavors precisament quan s'agregen les desigualtats socials i decau la solidaritat: hi ha més distància entre països pobres i països rics, més precarietat social en el treball, més bosses socials de misèria, etc. I, encara pitjor, la dignitat sagrada de l'ésser humà deixa de ser un valor intangible davant els interessos personals, familiars, econòmics, socials o

ideològics, arribant a l'extrem de sacrificar el valor suprem de la vida en ares del benestar, especialment dels qui encara no han nascut o dels ancians.⁵

En una paraula, els estils de vida i els valors transmesos fins ara per les grans tradicions s'esquerden, es produeix una pèrdua d'esperança i entra en crisi la *gramàtica elemental* de la vida humana: què és néixer?, què és viure?, d'on venim?, què és morir?, on anem?, què és ser home?, què és ser dona?, per què hem de treballar?, què és veritat?, què és la felicitat?, etc.

*En l'arrel de la pèrdua de l'esperança hi ha l'intent de fer prevaler una antropologia sense Déu i sense Crist. Aquesta forma de pensar ha portat l'home a considerar-se el centre absolut de la realitat, fent com si ocupés falsament el lloc de Déu i oblidant que no és l'home qui fa a Déu, sinó Déu qui fa l'home. L'oblit de Déu va conduir a l'abandonament de l'home, per la qual cosa no és gens estrany que en aquest context s'hagi obert un amplíssim camp per al nihilisme en la filosofia; per al relativisme en la gnoseologia i en la moral; i per al pragmatisme i fins i tot l'hedonisme cínic en la configuració de l'existència diària. La cultura europea fa la impressió de ser una apostasia silenciosa per part de l'home autosuficient que viu com si Déu no existís.*⁶

5. Cf. Joan Pau II, Carta encíclica *Evangelium vitae*, núm. 12.

6. EE 9.

2.2. *Valors i signes d'esperança presents en la nostra cultura*

Aquest canvi sociocultural sense precedents no ens ha de portar a l'actitud dels qui el beat Joan XXIII anomenava «profetes de calamitats». D'ells afirmava que «van dient que la nostra època, comparada amb les anteriors, és molt pitjor» i que «es comporten com si no hi hagués res per aprendre de la història, que és mestra de la vida». ⁷ Malgrat que en les darreres dècades s'han produït canvis profunds, en el món i a Espanya, respecte als anys setanta i que l'estat general dels ànims és ben diferent del de llavors, no hem de caure en una actitud negativa i pessimista. El mateix Joan XXIII deia que «en el transcurs actual dels esdeveniments, en què sembla que els homes comencen un nou ordre de coses, s'han de reconèixer més aviat els desig-nis misteriosos de la divina Providència». ⁸

Cal subratllar que aquesta societat nostra, que ens estimem, té sens dubte nombrosos valors *positius, estimulants i esperançadors*, que són noves oportunitats per a enfortir i transmetre la fe. Esmentarem alguns d'aquests valors remarcats per documents del magisteri:

- La forta sensibilitat en favor de la dignitat i els drets de la persona.
- L'afirmació de la llibertat com a qualitat inalienable de l'home i de la seva activitat, com també l'estima de les llibertats individuals i col·lectives.
- L'aspiració envers la pau i la convicció cada cop més arrelada de la inutilitat i horror de la guerra.
- El pluralisme i la tolerància, entesos com a respecte a les conviccions dels altres i no com una imposició coactiva de les creences o formes de comportament.
- El rebuig de les desigualtats en els drets de les classes socials i de les nacions.
- L'atenció als drets de la dona i el respecte a la seva dignitat.
- La preocupació pels desequilibris ecològics. ⁹

La recent exhortació apostòlica *Ecclesia in Europa* també subratlla que a Europa, com a comunitat civil, «no hi falten signes que donen lloc a l'esperança», i indica entre aquests la progressiva creació d'una consciència europea, la manera democràtica com s'està produint aquest procés i que s'hagin precisat les condicions i modalitats del respecte als drets humans. ¹⁰

7. Concili Vaticà II, «Discurs de Joan XXIII en la inauguració solemne del Concili Vaticà II» (11-10-1962), Madrid: BAC, 1993, 1091-1092.

8. *Ibid.*, 1092.

9. Cf. CEE, *La verdad os hará libres (Jn 8,32)*, núm. 5. Pot veure's també: CEE, *La familia, santuario de la vida y esperanza de la sociedad*, Madrid: Edice, 2001, núm. 10; EE, núms. 11-17.

10. EE, núm. 12.

2.3. Característiques de la crisi religiosa

Dins aquesta situació de crisi general, i no pas a fora, es detecta la crisi de la religió i, en concret, del cristianisme. Acostumem a referir-nos als indicis més visibles: el descens de la pràctica religiosa, la manca de vocacions, l'allunyament dels joves, l'envelliment de les comunitats, etc. Tanmateix, es produeix quelcom més radical: el que s'ha anomenat *crisi de Déu*. Déu ha deixat de ser el fonament de tot ordre social i el principi integrador de la cultura.

D'una afirmació social multitudinària, pública i institucional de Déu, hem passat a una situació d'indiferència religiosa, cada cop més generalitzada. La qüestió de Déu deixa indiferent un nombre cada cop més gran de persones. Segons molts experts, hem entrat en una «era post-cristiana». Aquesta crisi de Déu no sembla pas un fet passatger.

La proliferació de nous moviments religiosos ha pogut fer-nos pensar que «Déu torna», però no sembla pas que sigui així. Les noves tendències religioses no remetent, en general, cap a una «transcendència» que l'ésser humà ha de reconèixer, sinó que més aviat tanquen l'individu en si mateix: adquisició d'una nova consciència, il·luminació, iniciació esotèrica, buit mental... La salvació no és aleshores gràcia que es rep de Déu, sinó un procés d'autorealització personal. Es tracta de veritables *religions sense Déu*. Assenyalem al-

gunes tendències que, probablement, tots podem observar:

- La situació religiosa es fa *cada cop més complexa*. Podem observar diferents formes de fe, d'indiferència i de no-creença. Ens podem trobar amb creients piadosos i amb indiferents, així com amb ateus convençuts i amb agnòstics, amb adeptes a nous moviments religiosos i amb persones que no encerten a descobrir un camí de fe, etc.
- L'experiència religiosa és *cada cop més restringida*. No solament queda confinada a l'àmbit privat, sinó que ocupa un lloc cada vegada menor en la vida quotidiana de les persones. Apareix en moments crucials i significatius (naixement, adolescència, matrimoni, malaltia, mort...), però la vida quotidiana s'organitza sense una referència habitual a Déu.
- La fe religiosa és *substituída* per una creixent credulitat en mites que retornen, malgrat la moderna confiança en la ciència i el progrés, per ideologia o creences polítiques, o per la idolatria dels diners, del poder i del sexe. La infravaloració de la raó porta a l'aparició de fanatismes, a adhesions religioses acrítiques i sense fonament raonable, fe en l'horòscop, tarot, en els qui «tiren les cartes», etc.
- La fe religiosa és *cada cop menys definida i més fluctuant*. L'adhesió a una religió és cada cop menys ferma i més oberta a possibles combinacions. Ca-

dascú es busca les seves referències i elabora la seva pròpia posició religiosa, que esdevé un «bricolatge religiós», una «religió de supermercat».

- Creix *la incultura religiosa* de les noves generacions, que ignoren cada cop més el fet religiós, a més a més com a fet històric i cultural. Es difon una cultura frívola on la religió apareix barrejada amb l'esoterisme, l'astrologia, les creences ocultes, la parapsicologia, el tarot, els visionaris, etc.
- Per últim, *creix el paganisme com a forma de vida*.¹¹ El fenomen és complex, però podem veure l'efervescència d'un paganisme nou com a «religió i visió del món» que es manifesta com un goig pletòric i celebració de la vida, conreu de la dimensió dionisiaca, exaltació de la carn, goig joiós del fet sagrat.

2.4. Canvis que experimenten molts cristians

La crisi per la qual travessa avui dia l'Església és deguda, en bona part, a la repercussió en la mateixa Església i en els seus membres del conjunt de canvis socials i culturals que en el continent europeu adquireix un perfil singular pel que fa a la qüestió religiosa. Assenyalem algunes tendències bàsiques de la repercussió del canvi social entre els qui ens diem cristians:

- *Creix l'ambigüitat de la figura del cristià*. Fa uns quants anys, el perfil del cristià estava clarament definit per la seva adhesió a la doctrina cristiana, la seva acceptació de la moral i la pràctica assídua del culte. Avui molts creuen «a la seva manera»; d'altres viuen plens de dubtes i confusió; d'altres prescindeixen tranquil·lament d'aspectes essencials de la fe cristiana (per exemple, se substitueix la fe en la resurrecció per la fe en la reencarnació o s'afirmen totes dues al mateix temps).
- *Els catòlics no formen ja un tot homogeni*, sinó que es diferencien entre ells. No tots extreuen de la fe les mateixes conclusions pel que fa a les decisions i als comportaments referents a la seva vinculació amb l'Església. Sovint, els qui s'anomenen cristians no tenen un estil de vida gaire diferent dels qui no se'n consideren.
- *L'Església mateixa viu una situació de secularització interna*. Cada cop es passa a una lectura més i més subjectiva de la Sagrada Escriptura. Hom es pot qüestionar molts aspectes del cristianisme sense deixar de sentir-se cristià. Són cada cop més nombrosos els qui no se senten obligats a creure tot el que ensenya el magisteri i ca-

11. Cf. E. Bueno, *España, entre el cristianismo y el paganismo*, Madrid: San Pablo, 2002, 195-285.

dascú es reserva el dret de pensar i creure per compte propi.

- Amplis sectors *perceben l'Església de manera negativa*: la consideren com una institució anacrònica, més preocupada per la seva pròpia conservació que no pas pels homes; com una institució autoritària i condemnatòria, que no té cap actitud dialogant i comprensiva.
- El sector de practicants és cada cop més minoritari i està constituït principalment per persones grans, i es transmet la imatge d'una *religió terminal* que no pertany al present sinó al passat.
- El *sentiment d'inferioritat* i marginació que experimenten molts catòlics adults fa que molts visquin en un dilema:
 - refugiar-se en un model de religiositat tradicional, tancant files enfront d'un món que perceben com a estrany o advers, menys en el que pertoca al benestar, i fent privada la seva fe;
 - o bé acceptar els criteris i estils de vida dominants d'aquesta societat, abandonant cada cop més, en major o menor grau, la fe i la identitat cristiana i eclesiàstica.

2.5. El camí de molts cap a la indiferència

30 El ràpid esbós que hem fet d'aquesta situació ens permet de

veure cap on ens condueix aquesta crisi religiosa: a força persones la crisi actual els porta a poc a poc al desinterès, l'abandonament, el silenci i l'oblit d'una cosa que potser va tenir un significat per a les seves vides.

Per norma general, no és freqüent un ateisme que es fonamenta en un sistema doctrinal, sinó persones que ja no se senten representades pel fet cristià; alguns s'hi enfronten clarament, d'altres afirmen senzillament que no comparteixen la fe dels seus pares; d'altres ho abandonen gairebé tot, perquè no han pogut fer una síntesi convincent entre la seva visió actual de l'home i la formació religiosa que van rebre. Es tracta d'un agnosticisme difús, poc formulat. No es rebutja la proposició religiosa, sinó que es fa difícil de creure-hi. El que avui està en crisi és l'acte mateix de creure.

El que avui està en crisi és l'acte mateix de creure.

En aquest context, molts s'escapoleixen cap a una postura «d'indiferència», generalment sense hostilitat envers el fet religiós, una indiferència tranquil·la, lluny de tot plantejament sobre Déu. El que creix és el desinterès i l'escepticisme envers les qüestions més fonamentals de l'existència: per què viure?, en què creure?, per què esperar? No interessen les grans qüestions de

l'èsser humà sinó viure bé. Hom viu en un «món desencantat». En realitat, la indiferència és una forma atenuada de nihilisme.

El més important, des de la perspectiva pastoral, és aprofundir en la vida de les persones, per a preguntar-nos de què es viu i en què cal creure quan ja no es creu en Déu ni en els seus moderns substituïts: la raó, el progrés, la història.

3. Una oportunitat apassionant per a viure i transmetre la fe

Com ens hem de posicionar en aquest moment de la nostra història? Quina ha de ser la nostra acció pastoral i la de l'Església en general? Com podem ser fidels, en aquest context, a la missió que el Senyor ens ha confiat?

Hi ha una manera estèril i paralitzant de posar-se en aquest context: les actituds negatives de ressentiment, victimisme, passivitat o evasió. Creiem que és un error «demonitzar» la crisi actual com si fos una situació impossible per a l'acció salvadora de Déu i per a l'obertura de l'home a l'Evangelí. Els temps actuals tenen certament les seves dificultats pròpies, però no són, en principi, més desfavorables per a l'anunci de l'Evangelí i la conversió a Jesucrist que altres temps de la nostra història passada.

3.1. Viure el present amb esperança

Hem de viure el moment actual amb una actitud positiva i esperançada. Per això necessitem abans de res situar-nos correctament davant la crisi. Ja ho hem dit, la crisi religiosa que vivim i sofrim directament forma part de la crisi global del nostre temps. Com a Església, som cridats a compartir la sort de l'home d'avui,¹² a acompanyar-lo en aquests moments de crisi.

Necessitem canviar el nostre esquema mental i la nostra actitud vital. El primer no és plantejar-nos quins desafiaments ens «amenacen», sinó a quins reptes ens hem d'enfrontar juntament amb els homes i dones d'avui, i com podem, com a Església, viure i oferir l'Evangelí perquè el canvi al qual assistim sigui un pas endavant en el creixement de la humanitat de tots els homes i de tots els pobles.

L'Església, sempre animada per l'Esperit de Jesús, té recursos per a viure de manera evangèlica aquesta situació inèdita. La crisi és una ocasió única (gràcia) per a discernir l'autenticitat de la nostra manera d'entendre, viure i proposar la fe. La Paraula de Déu, la vinguda del Regne i els interrogants que ens planteja el món posen sempre en crisi els nostres esquemes, les nostres construccions racionals, les nostres institucions i els nostres comportaments.

12. Cf. GS 1.

Les crisis ens poden ajudar a comprendre vitalment que la fe cristiana no s'identifica amb cap cultura, ni amb cap ideologia, ni amb cap sistema social.

La crisi és una ocasió única (gràcia) per a discernir l'autenticitat de la nostra manera d'entendre, viure i proposar la fe.

La fe continua essent possible perquè Déu continua actuant en cada ésser humà, sense que cap situació històrica pugui impedir la gràcia de Déu en cada subjecte. Déu no està en crisi i continua oferint-se i comunicant-se a cada persona com a Salvador, per camins insospitats, que estan més enllà de les crisis o certes del fet religiós.

Viscuda en positiu, la situació en què ens trobem ens ha d'impulsar a tornar més intensament a les fonts de la nostra fe, a fer-nos deixebles i testimonis del Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist, d'una forma més decidida i radical. I això, des d'una renovada experiència de trobada amb Déu Pare, Fill i Esperit Sant, viscuda d'una manera particularment intensa en la litúrgia, «cimal i font de la vida de l'Església», i en l'amor abnegat a tothom, especialment als pobres i als qui sofreixen. Aquí radi-

ca el secret d'un cristianisme viu, que no té motius per a témer el futur, perquè torna contínuament a les fonts i s'hi regenera.

Viscuda en positiu, hem de sentir-nos impulsats a redescobrir, en la nova situació, que la nostra acció pastoral serà «nova» sempre que torni a viure la novetat de l'Evangelí en la comunió de l'Església, sempre que sigui fidel a la seva natura profunda de ser la resposta a la crida del Senyor i obediència al seu enviament enmig del món. I que, tanmateix, continuarà essent «vella» sempre que quedi lligada o encarada en esquemes ideològics i organitzatius caducs, ja siguin antics o recents, ja siguin conservadors o progressistes. El que és decisiu és endinsar-se i aprofundir per a descobrir, una vegada i una altra, la novetat eterna de l'Evangelí, viscut en la comunió de l'Església, també en aquesta situació de canvi que ens ha tocat de viure.

3.2. Protegir la fe des del diàleg

En aquest món pluralista en conviccions, ideologies i posicions religioses, els cristians hem de situar-nos des de la proposta i el diàleg, escoltant-nos mútuament, sense pretendre imposar res, però amb la convicció que Jesucrist és el millor que podem oferir als altres, l'únic que els pot conduir a la seva realització més plena, l'únic que pot salvar-los.

El deure missioner d'anunciar Jesucrist «no ens impedeix d'establir el diàleg disposats íntimament a escoltar. En efecte, sabem que, davant

el misteri de gràcia, infinitament ric per les seves dimensions i implicacions per a la vida i la història de l'home, l'Església mateixa mai no deixarà d'inquirir, comptant amb l'ajuda del Paràclit, l'Esperit de la veritat (cf. Jn 14,17), al qual correspon precisament portar-la a la "plenitud de la veritat" (Jn 16,13)).¹³

El diàleg, com ens recordava Pau VI, és la norma i l'estil indispensable de la missió evangelitzadora i de cada una de les formes, ja sigui de la simple presència i del testimoni, del servei o de l'anunci directe. Certament, entrar en la dinàmica del diàleg pot semblar que ens deixa indefensos, sense el discurs previst, sense una resposta prefixada. Però és en el diàleg on, recolzant-nos en Jesucrist, podrem contrastar les situacions amb l'Evangelí i a proposar els valors que apunten al Regne de Déu: «L'Esperit Sant us ensenyarà el que haureu de dir» (Lc 12,12). Jesús és un mestre del diàleg, com també ho van ser sant Pau i tants altres cristians de tots els temps.

Situar-nos en línia de diàleg no vol dir, però, contagiar-nos d'una mentalitat relativista, acceptar que tot s'hi val o que tot té el mateix valor. Tampoc no es tracta de «descafeïnar» la fe ni extreure'n només allò que creiem que pugui ser més acceptat. Sense perdre força ni fermesa en la nostra identitat i en el nostre anunci evangèlic, som cridats a fer-ho d'una altra ma-

nera, com en un altre terreny de joc, el camp del diàleg, el de l'escolta sincera i la proposta audaç, el de l'anàlisi compartida, el de la recerca de punts de trobada i constatació serena de les diferències.

3.3. El respecte com a expressió de l'amor cristià

Els cristians ens hem de distingir pel respecte als qui pensen diferent, sense que això signifiqui rebaixar l'Evangelí o renunciar a proposar-lo. El cristià s'ha de presentar obedient a la veritat, al mateix temps que respectuós amb la llibertat dels altres. «El nostre respecte i amor han d'estendre's també a aquells que, en matèria social, política o també religiosa, senten i actuen de manera diferent de la nostra; i, com més íntimament compreguem amb humanitat i amor la seva manera de pensar, més fàcilment podrem dialogar amb ells».¹⁴

Els cristians ens hem de distingir pel respecte als qui pensen diferent, sense que això signifiqui rebaixar l'Evangelí o renunciar a proposar-lo.

13. NMI 56.

14. GS 28.

Vivim en una societat polaritzada en gairebé tots els aspectes: polític, ideològic, científic, educatiu, etc. En aquesta situació, destaca la importància de l'Església com a sacrament de la unitat del gènere humà en la seva totalitat, la seva missió de prefigurar i promoure la unitat de tots els homes.¹⁵ L'amor cristià ens porta inevitablement al respecte exquisit de les persones, de totes les persones, encara que s'hagin de combatre les seves idees amb els nostres arguments.

En tots els moments de dificultat que l'Església ha viscut durant tota la seva història, l'Esperit l'ha anada conduint sempre, enfortint-la i obrint-la perquè mai no manqués l'anunci de la Bona Notícia, i hi hagués la vida de les seves comunitats com a testimoni davant el món.

Si tenim una experiència viva de Déu, com a Salvador nostre i l'únic Salvador de tots els homes, si estimem apassionadament tots els homes del nostre temps, si no suportem que puguin viure sense el goig de saber que Déu els estima, que els convida a ser fills seus per la fe i el baptisme, i que poden estimar-lo i viure com a fills de Déu, si estem convençuts vitalment que Déu és la plenitud de la vida per a cada un dels homes, llavors no podem silenciar la nostra experiència de Déu; la propagarem amb la nostra vida i amb la nostra paraula d'una manera o una altra, buscarem junts fins a

trobar els camins pastorals que ens permetin de fer-ho. Les dificultats exteriors es convertiran llavors en estímuls per a buscar noves formes d'evangelitzar.

4. El primer anunci de l'Evangelí

Que hàgim d'evangelitzar en aquesta situació de creixent secularisme, relativisme i paganisme no és el problema principal. El problema és no adonar-se que la situació ha canviat radicalment respecte al passat. Si tenim una fe viva, evangelitzar és sempre joiós. I fer-ho aquí i ara, en aquesta societat concreta, és la nostra única possibilitat. Per això, ni hem d'enyorar el passat ni ens hem de queixar buscant culpables dels nostres desànims i desesperances. El nostre anhel és viure i ajudar a viure els altres la fe en aquest context d'avui.

La revelació que Déu ha portat a terme en el seu disseny amorós i benivolent té com a centre i plenitud Jesucrist. Per voluntat del Senyor, aquesta revelació ha d'arribar a totes les generacions i de fet ha arribat fins a nosaltres. L'Evangelí és anunciat per l'Església, de generació en generació. En efecte, és l'Església la qui ens anuncia i ens transmet la Revelació de Déu, mitjançant l'evangelització.

L'Església, amb *el seu ensenyament, la seva vida i el seu culte,*

34 15. Cf. LG 1.

conserva i transmet a totes les generacions el que és i el que creu. La grandiosa comunicació que Déu Pare ha fet de si mateix, per Jesucrist en l'Esperit Sant, és la salvació de l'home i continua present i activa dins l'Església, i en ella i per ella ens arriba a tots nosaltres. Transmetre la fe és ajudar a fer que les persones es preguntin: en quina mesura ha arribat fins a mi la Bona Notícia de la qual és portadora l'Església?, i com és de Bona Notícia per a mi?

La fe és ajudar a fer que les persones es preguntin: en quina mesura ha arribat fins a mi la Bona Notícia de la qual és portadora l'Església?

4.1. El primer anunci i la conversió inicial a Jesucrist

La primera tasca de l'Església és fer arribar l'anunci de l'Evangelí als qui no coneixen Jesucrist, en l'esperança que puguin convertir-se a Jesucrist i arribar a ser deixebles seus: «Enviada per Déu a la gent [...], l'Església, per exigència radical de la seva catolicitat, obediència al manament del seu fundador (cf. Mc

16,16), s'esforça per anunciar l'Evangelí a tothom».¹⁶

Són molts els qui consideren que l'era de la missió ja ha passat, l'època de la proposta de la fe en Jesucrist, la invitació a la conversió i a pertànyer a l'Església... Per a ells és l'hora de la solidaritat, del voluntariat, del diàleg interreligiós i del sincretisme religiós, que denominen ecumenisme mundial. S'alegren si algú s'insereix dins la comunitat cristiana, però no estan disposats a preocupar-se, a desitjar vivament que altres homes i dones es converteixin i vinguin a l'Església. A més, alguns arriben a preguntar-se si té cap sentit avui tractar de convertir algú. Aquest plantejament té un error fonamental: no és a nosaltres que ens pertoca convertir ningú, ni tenim cap poder per a fer-ho, però l'Evangelí té la força pròpia per a atraure els homes cap a Déu, per la seva pròpia essència, fet per a ser proclamat.

El primer anunci és un procés que té *dues claus* fonamentals. La primera és el *testimoni*, és a dir, la presència visible, palpable i interpel·ladora dels cristians enmig del món. Sense el testimoni, qualsevol anunci resulta poc creïble, especialment en el món actual.

La segona clau és l'anunci explícit de l'Evangelí a tots els qui necessiten conèixer Jesucrist. Certament, «no hi ha evangelització de debò mentre no s'anunciï el nom,

16. AG 1.

la doctrina, la vida, les promeses, el Regne, el misteri de Jesús de Natza-ret, Fill de Déu». ¹⁷ Aquest anunci de l'Evangelí pressuposa, doncs, la presència, el testimoni i la presenta-ció explícita de Jesucrist.

La proposta de l'Evangelí és sem-pre el primer pas, ja que es tracta que es desperti la fe en les persones. Per a això és necessari:

- propiciar possibilitats reals de trobada amb Jesucrist;
- fer conèixer les propostes i exi-gències de l'Evangelí;
- convidar que la conversió sigui seriosa i real;
- fer l'acompanyament de les per-sones interessades.

Des dels temps apostòlics, la pre-dicació missionera, que tenia com a objectiu proposar l'Evangelí, es va considerar a part, juntament amb al-tres formes d'acció de l'Església. Des del principi, la missió o predicació de l'Evangelí als qui no eren cristians, en ordre a la seva conversió, era una tas-ca específica i diferent d'altres ser-veis, com l'atenció pastoral a les comunitats, la diaconia, la defensa de l'ensenyament autèntic, etc.

En aquest sentit, sembla conve-nient que els àmbits diferents siguin reconeguts i practicats diferentment, perquè cada un té les seves pròpies finalitats, formes de presència,

pressupòsits i mètodes. No sembla adequat, però, que es mantingui el costum, tan freqüent entre nosaltres, d'anomenar tota l'activitat apostòli-ca fent servir termes genèrics. Si fem això, passa que la funció primària com és l'anunci primer no rep un lloc prio-ritari en les consciències de les co-munitats cristianes, ni s'hi dediquen els mitjans i el temps necessaris, ja que sempre hi ha feines urgents per fer dintre la mateixa comunitat.

A més a més, existeix el risc d'utilitzar mètodes d'acció inade-quats. Si tot és catequesi o tot és pastoral, correm el risc de no saber què s'ha de fer davant de molts jo-ves i adults que no són cristians. És necessari utilitzar amb ells mètodes apropiats, diferents de les lògiques de la catequesi doctrinal o de la pas-toral, que van adreçades als qui ja són creients. ¹⁸

4.1.1. Tres pressupòsits per al primer anunci

És convenient que ens entretin-guem una mica en les condicions o pressupòsits del primer anunci, que podem sintetitzar en la presència, el testimoni i el caràcter explícit de l'anunci evangèlic.

a) La presència enmig de la gent

Per a poder anunciar l'Evangelí és imprescindible ser present enmig

17. EN 22.

18. Cf. AG 6; RM 33-34. En aquests moments se subratlla també l'especialitat de l'acció missionera dintre el marc general de serveis que dona l'Església.

de la gent: «Cal que l'Església sigui present en aquests grups humans mitjançant els seus fills, que viuen entre ells [...], de manera que tots els altres, veient les seves bones obres, glorifiquin el Pare i puguin percebre amb més plenitud el sentit genuí de la vida humana».¹⁹

De fet, Jesús va assumir la nostra condició humana, es va fer passar per «un de tants», va viure enmig de la gent a la qual volia anunciar el regne. Els evangelis ens permeten de percebre que Jesús coneixia la vida real de la gent, com s'hi acostava amb respecte i amor, i com la gent se li podia acostar, plantejar-li la seva situació i necessitats, tractar-lo i cenèixer-lo de prop. Veient aquesta forma d'evangelitzar de Jesús, hauríem de revisar la nostra praxi evangelitzadora.

L'Església, com ensenyava Pau VI, ha de «portar la Bona Nova a tots els ambients de la humanitat i, amb el seu influx, transformar des de dintre, renovar la mateixa humanitat».²⁰ Hom solament pot ser un ferment transformador i sal saborosa, en les diverses situacions i ambients en què viuen els homes, des de la presència fraterna, propera i amorosa, capaç d'observar les persones i de captar la seva realitat més profunda (cf. Mc 6,34). Aquesta forma de presència és el nucli específic de la vocació i missió dels seglars: portar els assumptes temporals segons Déu; és

a dir, anunciar l'Evangelí, des dels diferents ambients on normalment transcorre la seva vida laboral i social, en els àmbits on es juga el futur de la seva vida, del treball, de la cultura, de la justícia, del bé comú, etc.

Sense que una cosa exclougui l'altra, el que sí que és cert és que la participació dels laics en la vida i en l'edificació de la comunitat d'Església i en la missió evangelitzadora en el món és ben peculiar, perquè actuen de ferment en el món secular que els és propi.

Tanmateix, l'especificitat de la vocació laical *s'assenta en allò que és comú a tota la vida cristiana autèntica* (a saber, la fe, l'esperança, la caritat, la vida de pregària, els sagraments, l'evangelització, etc.), i, d'altra banda, els laics actuen més directament en tasques d'edificació de la comunitat (a saber, la catequesi a la parròquia o a la família, l'acció caritativa, etc.), i no són per això menys laics ni estan exempts de col·laborar a ordenar les realitats temporals segons Déu.

Així, doncs, tenim aquí un primer indicatiu d'actuació, *la nostra presència com a cristians entre els homes i dones d'avui*. Aquest principi no és substituïble per altres mitjans, perquè el problema no és solament fer sentir la pròpia veu, sinó fer present la realitat de l'Evangelí enmig d'ells.

19. AG 11.

20. EN 18.

Perquè la seva presència tingui efecte és necessari que el testimoni cristià sigui, poc o molt, acceptat, acollit, estimat per les persones enmig de les quals es troba present, sense que hagi de deixar de ser, per això, un signe de contradicció. Això serà possible, però, en la mesura en què primer accepti positivament les persones i molts aspectes de la seva vida, cultura i religió. I això requereix temps, una comprensió mútua i un cert nivell de confiança recíproca, que no s'aconsegueixen d'un dia per l'altre.

b) *El testimoni de vida cristiana*

Continua de plena actualitat l'afirmació de Pau VI: «L'home contemporani creu més els testimonis que en els mestres, creu més en l'experiència que en la doctrina, en la vida i els fets que no pas en teories. El testimoni de vida cristiana és la primera i insubstituïble forma de missió».²¹ Quan «un cristià o un grup de cristians que, dins la comunitat humana en què viuen, manifesten la seva capacitat de comprensió i acceptació, la seva comunitat de vida i de destí amb els altres, la seva solidaritat en els esforços de tots, en el que té de noble i de bo», i a més a més «irradien de manera senzilla i espontània la seva fe en els valors que van més enllà dels valors corrents i la seva esperança en quelcom que ni veuen ni s'atrevirien a somniar», a través del seu testimoni:

Fan que els qui contemplen la seva vida es facin preguntes irresistibles: Per què són així? Per què viuen d'aquesta manera? Què o qui és el que els inspira? Per què estan amb nosaltres?

Aquestes són probablement les preguntes que es farien molts no cristians, bé siguin persones a les quals Crist no hagi estat mai anunciat, batejats no practicants, gent que viuen en cristià però amb principis no cristians, bé sigui gent que busca, no sense sofriment, quelcom o Algú que ells endevinen però a qui no poden donar un nom. Més endavant sorgiran altres interrogants, més profunds i comprometedors, provocats per aquest testimoni que comporta presència, participació, solidaritat i que és un element essencial –en general, el primer de tots– en l'evangelització.²²

Per a irradiar l'Evangelí i traslluir-lo, com una possibilitat significativa per als altres, és necessari que els qui donen el testimoni visquin l'experiència de Déu i de l'Evangelí com un descobriment joiós i que es converteixi en el primer valor de l'existència. Si aquest sentit de goig es reduís o no hi fos, no hi ha cap tècnica pedagògica que pugui substituir-la. En aquesta situació, tot al més, podríem donar informació religiosa, però no contagiar l'entusiasme per l'Evangelí.

21. RM 42.

22. EN 21.

El testimoni de la fe:

- És i apareix com una persona seduïda per l'amor i la misericòrdia de Déu, a qui correspon amb una actitud d'amor, fe i esperança. Apareix davant els altres com una persona profundament evangèlica, entusiasmada per viure una autèntica relació amb Déu.
- Estima els germans amb qui comparteix la fe: *en això sabran que sou els meus deixebles: si us estimeu els uns als altres* (Jn 13,35).
- Fa bones obres i té un comportament ètic molt diferent de la lògica del diner, del benefici, del poder i de la vanaglòria.
- Tracta amb molt de respecte tothom, particularment els pobres i senzills, i supera les categories discriminatòries que regeixen la societat.
- Es compromet en la lluita dels homes de bona voluntat per tenir cura de la creació, aconseguir la pau, la justícia i la vida digna en tots els àmbits. El cristià ha de ser un bon company de feina, un bon professional dins la professió, un bon veí al seu barri i sobresortir pel seu compromís social més enllà dels mínims esperats de la condició de ciutadà.

En definitiva, el testimoni de la vida cristiana és un veritable anunci

implícit de l'Evangelí, dóna credibilitat a la fe cristiana i suscita interrogants en aquells que ho contemplen. Com afirma el nostre bisbe, «la nostra grandesa es manifesta en l'autenticitat cristiana; la nostra riquesa, en el fet de compartir, i la nostra força de seducció, en l'esplendor de la veritat. L'eloqüència que contagia en l'evangelitzador s'arrela en els seus gestos de misericòrdia i en el seu compromís incansable per la justícia».²³

c) L'anunci explícit

La presència i el testimoni de vida no substitueixen l'anunci explícit de l'Evangelí. És necessari que es doni un testimoni oral, explícit.²⁴ S'ha de dir qui és Déu i què significa la fe per a un mateix, qui és Jesucrist i en què consisteix l'Evangelí. S'ha d'anunciar que per a nosaltres Jesucrist és «camí, veritat i vida». En definitiva, hem d'explicar el perquè de la nostra forma de ser i de viure, el perquè de la nostra manera d'afrontar la vida, el treball, les relacions, el compromís: *i estar sempre disposats a contestar a tothom qui ens demani la raó de la nostra esperança* (1Pe 3,15).

Part de l'anunci consisteix a manifestar l'únic Déu veritable, que és condició per a conèixer Crist. A diferència de Pau a Atenes, nosaltres no podem donar per suposat que els nostres interlocutors d'avui són ado-

23. JSE, p. 44.

24. Cf. EN, capítol III.

radors de l'únic Déu veritable. Caldrà convidar que abandonin els ídols d'avui, la qual cosa significa qüestionar-los, mostrant a la gent que aquests ídols no poden oferir la salvació i felicitat veritables a l'ésser humà.

Així mateix, caldrà mostrar-los que fiar-se de Déu no és cap acte cec i irracional. La fe no és solament una qüestió emotiva o sentimental. En la nostra tasca evangelitzadora, caldrà fer-los comprendre que la fe, malgrat no ser una conseqüència directa de la raó, no és pas quelcom irracional i sense fonament.

La fe no és solament una qüestió emotiva o sentimental.

Jesucrist ha de ser el contingut fonamental del nostre anunci. Per una banda, es tracta de parlar de Jesucrist, presentar-lo com a referència, com a alternativa. En una societat mancada d'arquetipus d'identificació, la figura de Jesucrist, el seu estil de vida, el seu missatge, poden ser presentats com a proposta, com a invitació. Però Jesucrist, sobretot com a Senyor i Fill de Déu, com a

centre de la nostra vida i de la nostra adoració, com aquell que ha donat sentit a la nostra existència, per qui creiem que val la pena recórrer el difícil camí de l'existència humana plens d'esperança.

Finalment, es tracta de parlar del que parlava Jesucrist: «Jesús els parlava de la grandesa desconcertant de Déu. Ell parlava de Déu amb entusiasme i amb una infinita tendresa [...]. Estava veritablement enlluernat per la bellesa i per la grandesa de Déu [...]. I ens va ensenyar a no tenir por, perquè Déu ens estima i té cura de nosaltres».²⁵

Jesús, a més, va transmetre l'esperança, una esperança basada en la consciència que el regne de Déu està ja irrompent en el nostre món.

4.1.2. Dos mitjans privilegiats per a l'evangelització: caritat i pobresa

Joan Pau II, en l'exhortació apostòlica *Novo millennio ineunte*, ens indicava dos mitjans privilegiats per a l'evangelització: la caritat i el testimoni de la pobresa cristiana.²⁶ Benet XVI, en la seva encíclica *Deus caritas est*, quan ens presenta el rostre del Déu-Amor, ens torna a insistir en la importància i les característiques de la caritat cristiana.

a) El primer mitjà per a l'evangelització que ens indica el papa és *la caritat, en la seva dimensió personal i comunitària*.²⁷ Ser deixebles

25. JSE, p. 27.

26. NMI 50.

27. NMI 50.

de Jesús és aprendre a viure d'ell, fer el que ell ha fet (cf. Jn 13,14-17): aprendre del seu Pare, Déu, a donar la vida pels altres. La veritable caritat del cristià és una realitat que no neix de nosaltres, sinó de Déu –primacia de la gràcia–; és més gran que nosaltres i s'expressa en un únic amor, que comprèn al mateix temps Déu i l'home, com respon Jesús a l'escriba: *El primer manament és: Escolta, Israel: el Senyor, el nostre Déu, és l'únic Senyor, i estimaràs el Senyor, el teu Déu, amb el tot el teu cor, amb tota la teva ànima, amb tota la teva ment i totes les teves forces. El segon és: Estimaràs els altres com a tu mateix. No existeix un altre manament més gran que aquests dos* (Mc 12,28-31).

Ser deixebles de Jesús és aprendre a viure d'ell, fer el que ell ha fet: aprendre del seu Pare, Déu, a donar la vida pels altres.

La caritat té necessàriament una dimensió personal i comunitària, eclesial:

L'amor als altres, arrelat en l'amor a Déu, és abans que res

*una tasca per a cada fidel, però també per a tota la comunitat eclesial, i això en totes les seves dimensions: des de la comunitat local a l'església particular, fins a englobar l'Església universal en la seva totalitat. També l'Església com a comunitat ha de posar en pràctica l'amor.*²⁸

Com s'afirma també en l'encíclica *Redemptoris missio*:

*El testimoni evangèlic al qual el món és més sensible és el de l'atenció a les persones i de la caritat amb els pobres i els petits, amb els qui sofreixen. La gratuïtat d'aquesta actitud i d'aquestes accions, que contrasten profundament amb l'egoisme present en l'home, provoca unes preguntes molt concretes que orienten cap a Déu i cap a l'Evangelí.*²⁹

b) El segon mitjà és el testimoni de la pobresa cristiana. El seguiment del Senyor implica compartir el seu estil de vida, la seva missió i la seva sort. No hi ha cap seguiment coherent de Jesús que no dugui a compartir el seu estil de vida i, per tant, la seva pobresa. La pobresa evangèlica no és una crida adreçada solament a alguns, sinó una vocació comuna a tots els batejats, encara que en la seva concreció es configuri de diferent manera d'acord amb la vocació es-

28. DCE 20.

29. RM 42.

pecífica a què cadascú hagi estat cridat.

4.2. Llocs de presència, testimoni i anunci

Sense pretendre esgotar el tema, volem subratllar alguns llocs de presència, de testimoni i d'anunci evangèlic amb les seves respectives peculiaritats. No tots tenen el mateix valor pel que fa a la transmissió de la fe, però en tots és necessària la presència, el testimoni i l'anunci de l'Evangeli per part dels cristians.

4.2.1. L'acolliment cordial i evangèlic als qui s'acosten a les parròquies

És un fet que a les parròquies s'hi acosten moltes persones motivades pel fet que desitgen algun tipus de servei, la qual cosa fa que amb ells ens hàgim de plantejar una tasca de primer anunci, de proposta de fe.

Per a aquesta tasca valen tots els principis esmentats fins ara, però en aquests casos destaca l'actitud d'acolliment. Aquestes persones han de ser acollides amb cordialitat i s'ha d'afavorir una experiència positiva que els ajudi a acostar-se cap a Déu, Jesucrist i l'Església.³⁰

Aquesta acció, veritablement missionera, encara que es desenvolupi a la mateixa parròquia, no s'ha de deixar a la improvisació. Els preve-

res i els consells parroquials han d'estudiar com organitzar aquest servei, i s'ha d'encomanar aquesta tasca a persones adequades, persones que ofereixin la seva amistat i acompanyament i que oportunament convidaran els nouvinguts perquè es vinculin a la comunitat de la manera més apropiada per a ells, respectant els ritmes i la llibertat de tots.

Les formes de vincular-se a la parròquia o a l'Església han de ser variades i les relacions personals creades no s'han pas d'interrompre pel fet que alguns no encaixin, per exemple, en un catecumenat organitzat expressament. Sempre s'ha de conrear l'amistat, i poden ser convidats ocasionalment per a determinats actes que sabem que els poden agradar.

4.2.2. Els ambients professionals, sindicals, ciutadans i polítics

L'apostolat en l'ambient social, és a dir, l'afany per informar amb esperit cristià el pensament i els costums, les lleis i les estructures de la comunitat en què viu cadascú, és una obligació tan pròpia dels laics que mai no podrà ser feta prou bé per altres. En aquest sentit, els laics poden fer apostolat amb els seus semblants. Així complementen el testimoni de la vida amb el testimoni de la paraula. En aquest camp

30. DIÓCESIS DE MÁLAGA, *Proyecto Pastoral Diocesano 1996-2000. El camino de la Iglesia de Málaga hacia el tercer Milenio*, Obispado de Málaga, 1996, p. 193.

*del treball, de la professió, de l'estudi, dels veïns, del lleure, de la convivència, són els més aptes per a ajudar els germans.*³¹

Certament, necessitem redreçar l'apostolat dels seglars dins la nostra Església. Però sovint els seglars constaten dolorosament la distància tan gran que separa la cultura dels nostres ambients de la proposta de l'Evangelí que voldríem fer; ens preguntem com fer-la. Per a això, necessitem també recuperar les grans figures i exemples de l'apostolat dels laics, ja que aquelles actituds que no aconseguen les bones teories poden ser mogudes per l'exemple encarnat de germans que han recorregut heroicament aquest camí abans que nosaltres.

4.2.3. La creació d'espais de trobada

Entre l'evangelització allà on treballem o vivim i la que es realitza en la parròquia pròpiament, hi ha la possibilitat de la trobada amb les persones creant espais que no han pas de ser religiosos en primera instància, però poden ser llocs en què des de la relació d'amistat i de compartir experiències, bé siguin esportives, o artístiques o d'altre tipus, es pugui arribar a donar testimoni de vida creient i a anunciar de manera explícita el missatge cristià.

Des d'una perspectiva missionera i pensant especialment en els joves, hi ha almenys tres camps als

quals els podem convidar i als quals poden acostar-se còmodament. Són els camps de la música i l'art, de les activitats socials o en la natura, o l'esport en general.

En activitats i experiències desenvolupades en aquests camps i en l'amistat que es deriva d'aquestes experiències compartides, és possible establir un diàleg profund, compartir idees sobre valors humans, sobre projectes de vida, sobre el sentit de l'existència, sobre la religió, sobre Déu, sobre Jesucrist, l'Església... No es tracta llavors de simples experiències lúdiques, sense valor educatiu i humà. Quan plantejàvem això, pensàvem en experiències serioses on es posa en joc el millor de les persones, la seva capacitat de creació, el seu esforç i capacitat de superació, la seva passió per millorar, la seva capacitat de compartir i de sacrificar-se... i en definitiva tot allò que posa la persona en camí, a la recerca, en actitud permanent de discerniment. Aquestes situacions poden constituir la «terra adobada», preparada perquè la llavor fructifiqui, segons la paràbola del sembrador.

4.2.4. La religiositat popular

Sense cap dubte, i especialment en la nostra terra andalusa, el camp de la religiositat popular és un lloc de trobada privilegiat per a l'acció missionera. A l'experiència de la religiositat popular s'hi acosten moltes persones amb situacions

31. AA 13.

personals molt diferents respecte a la fe i a l'Evangeli.

Les germandats i confraries tenen moltes possibilitats de convertir-se en veritables plataformes per a realitzar el primer anunci, amb l'avantatge de fer-ho d'una manera molt natural, ja que el que han d'anunciar –la Persona de Crist i la seva obra salvadora– forma part del seu propi fonament i essència. L'Església els demana que acceptin aquest repte tan important, la qual cosa els exigirà alhora esforços en formació i comunió:

En aquests moments es pot contemplar al Sud d'Espanya un interès creixent per les manifestacions catòliques de religiositat popular, i especialment per les germandats i confraries. De la qual cosa certament ens alegrem. Però entenem que aquesta realitat ha d'anar acompanyada en els confreres d'una certa formació cristiana, al mateix temps que una participació activa en la vida litúrgica i caritativa de l'Església, juntament amb un més gran dinamisme apostòlic i un enfortiment de la comunió eclesial. Amb això, les germandats encertaran a incorporar-se a la dinàmica missionera que l'Església catòlica està desplegant en tota la societat espanyola.³²

4.2.5. La família

La família continua essent determinant en l'estructuració de la vida de les persones, encara que hi hagi també influències externes poderoses. La família cristiana és el lloc bàsic del primer anunci. «Els pares de família són els primers educadors de la fe [...]. La família [...] és un espai on l'Evangeli es transmet i des del qual s'irradia».³³

Els tres pressupòsits del primer anunci es donen de manera privilegiada en la família. La presència del testimoni en la família té la intensitat i la profunditat d'unes relacions estretes, plenes d'afecte i escalf humà. El testimoni adquireix la força del dia a dia, en què els fills observen sistemàticament les expressions de la religiositat dels seus pares o bé la seva

En la família és possible l'anunci explícit en resposta a les primeres preguntes dels infants sobre Déu, sobre la vida i sobre l'existència, d'una manera natural.

32. OBISPOS DEL SUR, *Carta pastoral «Las hermandades y cofradías»*, PPC, Madrid 1987, núm. 8.

33. DGC 255, citat en EN, 71.

absència. En la família és possible l'anunci explícit en resposta a les primeres preguntes dels infants sobre Déu, sobre la vida i sobre l'existència, d'una manera natural.

*Sobre aquesta base humana (la família) és més profunda la iniciació a la vida cristiana: el despertar al sentit de Déu, els primers passos en la pregària, l'educació de la consciència moral i la formació en el sentit cristià de l'amor humà, concebut com a reflex de l'amor de Déu Creador i Pare. Es tracta, en definitiva, d'una educació cristiana més testimonial que instructora, més ocasional que sistemàtica, més permanent i quotidiana que estructurada en períodes.*³⁴

4.2.6. La cultura i l'educació

El món de la cultura i l'educació és probablement avui a Espanya el més agressiu, i on es detecta més ressentiment contra la fe cristiana, i especialment contra l'Església. Per a l'Església, es tracta de camps del testimoni cristià de primera importància, precisament per la repercussió que tenen en la configuració de la vida de les persones, especialment dels nens i els joves que s'estan formant en totes les facetes de la personalitat.

Per aquesta raó, cal el compromís dels cristians en aquests àmbits, especialment en aquells àmbits en què es troben per la seva professió.

*Davant el desenvolupament d'una cultura que es configura com a escindida, no solament de la fe cristiana, sinó també dels mateixos valors humans, com també d'una certa cultura científica i tecnològica, impotent per a donar resposta a la peremptòria exigència de veritat i de bé que crema en el cor dels homes, l'Església és plenament conscient de la urgència pastoral de reservar a la cultura una atenció molt especial.*³⁵

Calen, per exemple, artistes cristians, músics, cineastes, etc., que puguin plantejar alternatives inspirades en el cristianisme a la cultura predominant. Cal també que els cristians que treballen en l'ensenyament reflexionin sobre la manera d'estar en aquest camp, es formin al respecte, s'organitzin i es comprometin.

L'Església demana que els fidels laics siguin presents, amb la insígnia de la valentia i de la creativitat intel·lectual, en els llocs privilegiats de la cultura, com són el món de l'escola i de la universitat, els ambients de recerca científica i tècnica,

34. DGC 255.

35. ChL 44.

*els llocs de la creació artística
i de la reflexió humana.*³⁶

4.2.7. Cursets de primer anunci i conversió

Ningú no sap com, quan ni per mitjà de qui, surt Déu per trobar-se amb una persona. Tanmateix, és una constant en la vida de l'Església que la trobada amb Crist sigui en certa manera de gran impacte, enlluernadora. Només ens cal recordar la descripció que Lluç fa de l'episodi de la conversió de sant Pau per a adonar-nos que, efectivament, en la vida hi ha determinats punts d'inflexió i en la vida cristiana hi ha una primera conversió. Gairebé tots podem recordar aquesta primera experiència de l'amor de Déu, a partir de la qual la nostra vida va canviar, i que ja mai no ens ha abandonat, com un record dolç que sempre volem reviure.

Malgrat que ignorem els camins de Déu, res no impedeix d'organitzar activitats pastorals orientades cap aquesta primera conversió. Coneixem l'experiència dels cursets de cristiandat, mitjà a través del qual molts cristians van tenir l'oportunitat d'aquesta primera experiència de sentir a parlar de Crist i dels aspectes bàsics del seu missatge i la seva obra salvadora.

Aquest cursets de primer anunci i conversió, que poden revestir diverses formes i mètodes, tenen la

característica de desenvolupar-se, no tant com una exposició acadèmica, sinó com a testimonis vius de persones que expliquen la seva història amb Déu, el que el camí de la trobada i de seguiment amb Crist ha suposat en les seves vides.

4.2.8. La convocatòria a itineraris catecumenals

Gràcies a Déu, roman (i és possible que així sigui durant molt de temps) la demanda d'accés als sagraments, especialment els de la iniciació cristiana, per part de persones i famílies en què no s'ha donat mai, almenys inicialment, una conversió personal a Jesucrist i a la seva Església (amb totes les tensions i contradiccions que aquest fet provoca). Tanmateix, encara són molt febles i dispersos els processos de conversió personal i de catequesi sistemàtica que portin cap a una adhesió adulta a la fe i a la vida cristiana i eclesial. És en això que cal insistir.

Com ja hem esmentat, no hi ha cap dubte que l'acolliment cordial i servicial de les persones que demanen serveis religiosos pot ser una ocasió per a l'anunci missioner i per a introduir-los en processos catecumenals seriosos i ben pensats. Però quins són aquests processos? Qui els organitza, els potencia i en té cura? No hauria de ser l'eix central de la nostra acció pastoral? Quins canvis s'han d'introduir en la nostra acció pastoral perquè això sigui realment així?